

Glasba > Tolpa bumov

LUKA JUHART: Dialog (Zavod Sploh/ L'Innomable, 2011) (ponovitev 20. 2. 2011 ob 00.30) (2226 bralcev)

Nedelja, 13. 2. 2011

Andraž Jež

Andraž Jež recenzira solističen prvenec domačega harmonikarja Luke Juharta in njegovo branje sodobnih klasičnih kompozicij domačih skladateljev Vinka Globokarja, Uroša Rojka in Bojane Šaljič Podešve ter dveh tujih avtorjev, Volkerja Heyna in Stefana Beyera ... (v celoti!)

* Nedavno smo v Tolpi predstavili prvenec harmonikarja Marka Hatlaka, na katerem je instrument v nasprotju s svojim konvencionalnim miljejem, v katerega ga žal potiska trenutni šentflorjanski domet okusa, zazvenel v senzibilnosti sodobne glasbe. Tokrat vam bomo predstavili še en prvenec osupljivo nadarjenega mladega harmonikarja Luke Juharta. Slednji je drugače od prejšnjega, ki smo ga bili pred tem poznali bolj po piazzolovskem tangu, že dlje prisoten na slovenski sceni kot interpret sodobnih kompozicij, zato je bila izbira avtorjev oziroma glasbenih smernic novih skladb bolj pričakovana.

Čeprav bi se pisec teh vrstic rad v najširšem loku izognil kataloški primerjavi, omenimo dve: Hatlak je na svoji plošči uporabljal klavirsko harmoniko, Juhart pa akordeon s tipkami. In čeprav sta se oba izčrpno in v kar najrazličnejših niansah osredotočila na zvok aerofona, mu je Hatlak na enem ciklu dodal klavir, Juhart pa je določena mesta pospremil tudi s svojim vokalom, improviziranimi pihali in tolkali ter, kot lahko vidimo na priloženem videu, s telesom.

Tako se je drugače od Hatlaka, ki je svojo sled zarisal intermuzikalno – četudi na glasbenem robu –, v globokarski maniri interdisciplinarno približal različnim diskurzom in jih tako hkrati afirmiral in relativiziral. In nič drugače kot pri Globokarju je v tej multimedialni sliki glasba prav tako podvržena prevpraševanju kot ostale dejavnosti. Ob tem je zgovorno, da smo Juharta že večkrat srečali prav v povezavi z Vinkom Globokarjem; poleg veličastne vloge v Angelu zgodovine omenimo njegovo lansko sodelovanje z legendarnim skladateljem pri izvedbi Radiografije romana. In nikakor ni naključje, da ima prav Globokarjeva skladba Dialog über Luft na ploščku osrednje mesto. To je poudarjeno tudi z njeno izvedbo na omenjenem priloženem videu.

Sicer se izbrana glasba opira na kar najrazličnejše tradicije sodobne glasbe, od kolaža do elektroakustične glasbe, večinoma pravzaprav kar znotraj posameznih skladb. Juhart, ki mu je blizu spajanje diskurzov, je prav gotovo namenoma odbiral skladbe, ki globoko v svojem ustroju prepletajo različne glasbene jezike. Včasih v ekstatični sintezi, kot pri skladbi Uroša Rojka, drugič skozi razkol in kontrastnost, česar izvrsten primer je omenjena Globokarjeva skladba. In prav baudelairovskoodgovarjanje med svetovi na več ravneh najbolje izraža naslov plošče Dialogi. Da je ta še bolj povezan s sržjo albuma, pove tudi dejstvo, da je Juhart sodeloval tudi pri sami dodelavi skladb – tri so skladatelji napisali posebej zanj, pri dveh pa je intenzivno sodeloval s komponistoma pri dokončanju pričujoče verzije.

Ena od njiju je prva skladba na albumu, Quêtsch Volkerja Heyna. V knjižici, ki je za slovenske razmere in za prvenec presenetljivo izčrpna, Juhart opisuje svoje podrobno ukvarjanje z različicami skladbe, od katerih se je naposled odločil za najtežjo, skoraj

neizvedljivo, ki ji je dodal nekaj lastnosti drugih. Skladba skozi disciplinirano rabo visokih clustrov ter z uporabo cevi in tolkal ponazarja razkol med izvornim, »proletarskim« tangom z obrobja argentinskih predmestij in modno, kanonizirano zvrstjo, ki je izgubila izvorni naboj in otopela. Kar je najbolj zanimivo, ne v jeziku tanga, temveč s povsem moderno senzibilnostjo in le nekaj ritmičnimi sposojenkami iz zvrsti, ki jo na metaravni reflektira. Tudi očitna dramatična zasnova skladbe se le delno opira na dramatičnost tanga in je bliže estetiki glasbenega gledališča.

Sledi prva skladba, napisana posebej za izvajalca. notoriously pyratish je Juhartov vrstnik Stefan Beyer po naročilu napisal za harmonikarjev prvi nastop v Leipzigu. Čeprav jo je skladatelj zasnoval zelo temeljito in tako na sociološki kot na metaforični ravni utemeljil vse nianse mornarske in sploh piratske svobodomiselnosti, o čemer lahko beremo tudi v knjižici, delo izgublja sapo, zlasti v primerjavi z ostalimi, veliko bolj svežimi deli na plošči. Različni zvoki se včasih zdijo, kot bi bili nevešče nametani eden na drugega. To sploh ne bi toliko motilo, če skladba ne bi venomer izžarevala nekakšnega pretencioznega, akademističnega vzdušja, polnega stereotipnih malih sekund, crescendov, udarcev po mehu in drugih klišejev, ki jih je že vsaj od 50. let v sodobni glasbi treba nagraditi, če naj jo še imenujemo tako. Včasih sicer kakšen zvok ali harmonija prijetno blisne iz celotne slike, prav gotovo zahvaljujoč Juhartovi izjemni preciznosti in strastnemu igranju, vendar to ni dovolj.

Skladba druge izvajalčeve vrstnice, prav tako napisana zanj, je veliko bolj relevantna za trenutno odkrivanje zvoka. Juhart na Meditaciji o bližini Bojane Šaljič Podešva igra čez predhodno posnete loope, ki jih skladateljica elektronsko obdela do najbolj prefinjenih potankosti, celotna skladba pa se skozi najrazličnejše zvoke glasbila podaja v samo osrčje zvoka harmonike. Kljub temu v nekaterih delih, posebno tistih, kjer so visoki toni glasbila v živo zoperstavljeni vzratno predvajanim vzorcem, pogosto naslonijo na prepoznavne harmonije in za trenutek zaštrlijo iz sicer monolitne šrafure. Začuda ne za ceno stilne enotnosti, kar priča o veliki prefinjenosti avtorice. Tej v prid govori tudi dejstvo, da je skladba resnično enakovredno zaznamovana s skladateljčinim podpisom kot s prepoznavnim Juhartovim slogom. In obenem še vedno dovolj univerzalna tako v slačenju harmonike kot v refleksiji bližine, ki jo avtorica vidi kot vse preveč zanemarjeno področje človekovega izkustva, saj bi nam ukvarjanje z njo morda razvilo večjo empatijo in kolektivno zavest.

Tudi mnogo bolj introvertirana meditacija Accordica Uroša Rojka pronica skozi skladovnice površinskih pričakovanj v samo bistvo zvoka, a na povsem drugačen način. V začetku repetitivna in naposled variirana figura, ki jo Juhart odigra s poduhovljeno, skoraj liturgično milino, nagovarja z dragoceno krhkostjo, ki vse bolj kaže še na tišine, ki jih s svojo milino prekinja. Gosti kromatični clustri, ki vstopijo v skladbo v drugem delu, so prav tako povsem blagi in vsako najmanjše odstopanje v trajanju, tonski višini in dinamiki povsem zažari, dokler se svetli akordi povsem ne raztopijo v tišini, ki ji je v tej skladbi resnično dopuščeno, da spregovori z enako jasnostjo kot zvoki. Tako je skladba ob izvrstni izvedbi, ki znotraj strogo začrtanega polja glasbenih materialov in zlasti vzdušja uporabi kar največ registrov izrazja, podobno sublimna kot Mallarméjeva poezija: kljub umirjenosti in bližini tonalnosti je pravzaprav toliko radikalna, kot je lahko, in enako glasno govori z izgovorjenim kot z zamolčanim. In če je Šaljič Podešvova do obisti razgradila zvok harmonike, lahko rečemo, da Rojko z Accordico raztaplja zvok nasploh. Juhartov talent pa je bil kos obema čudovitima in drznima pristopoma.

Z zadnjo, Globokarjevo skladbo se vračamo k razmišljanju o značaju albuma. Dionizično rajanje asociacij in referenc daje skladbi Dialog über Luft precej teatraličen appeal, tako z

dinamistično zasnovo kot z zamolklim vokalom, ki smeši meščanske konvencije o lepi glasbi, pa spominja tudi na glasne nezaslišane performanse, s kakršnimi so dadaisti in futuristi v začetku stoletja ogrožali zapovedi dobrega okusa. Seveda skladateljski velikan svetovnega formata kot veliki nasprotnik nostalgije te primerjave najbrž ne bi bil vesel, vendar je na mestu; kljub elegantni misli, ki se tako rada vsiljuje in nam odreka odgovornost, češ da je posneto že vse, vse napisano in vse slišano, zato da nas nič ne more več presenetiti ali šokirati, Globokar tako kot prve avantgarde še vedno osuplja na najbolj avtentični ravni – njegova glasba nas v šumu informacij in njihovem kontrapostiranju preprosto budi na vseh možnih ravneh in prepričuje, da bi svet okrog sebe jemali preveč samoumevno. Dialog über Luft v tem poslanstvu nikakor ne zataji – v tej skladbi ni nič pod steklom, ne pusti se ujeti v utečene tokove, preveč je gibljiva, da bi jo pospravili v hrame kulture, iz katere pa se kar naprej napaja. In prav mešanje serializma, ritmov balkanskega kola, sedemosminskih metrumov, recitala, travestije in še česa vse te vplive v novih kontekstih oživi. S tem nam morda nakloni trenutek iluzije, da jih slišimo prvič, nepripravljeni, in da se še niso izčrpali. In ko je izvajalec v tem složen s skladateljem, je učinek zagotovljen.

Juhartov prvenec takšnih in drugačnih dialogov, srečevanj in sozvočij se tako preišljeno sklene sredi dogajanja, tako rekoč v srcu aktivizma. Kar naj nas spodbode, da se nasičeni s slišanim tudi sami postavimo v središče dialoga današnjega dne. Upajmo, da bo Juhart izdal naslednji album, preden se odmevi v nas dodobra poležejo.

pripravil Andraž Jež